

Bói Kì u – thú vui xuân tao nhã

Xuân lài và ...

Tôi nhớ lài nhớ ng năm tháng tuổi thơ của mình khi mỗi dịp tết đến, vào phút giao thừa, tôi đứng chờ nghe tiếng bàn luận và những câu thơ rút tỉ trong truyện Kì u ra do các ông bác, chú họ, cha tôi và nhất ông ngoại tôi - người rứt mê truyện Kì u. Ông thu xếp từng câu, phân tích từng ý nghĩa của câu thơ mà tác giả muốn nói.

Nói về Truyện Kì u của thi hào Nguyễn Du - danh nhân văn hóa thế giới, giáo sư Phan Ngọc giảng giải: Truyện Kì u chỉ có 3.254 câu thơ, nhưng lài là cuốn Bách khoa toàn thư của một vốn tâm hồn mang hình thức điển hình của văn học dân gian, đúng như lài không chỉ về tài năng của Nguyễn Du, mà kể về tình tiết đời nhân vật, tính cách, tâm lý, ngôn ngữ, thi pháp càng nghiên cứu càng thấy vô tận vàng ngọc.

Thuở trước, bói Kì u là một trong những tục lệ của ngày Tết. Người ta bói Kì u để xem vận mệnh của năm ra sao (niên vận). Đó là một nghi lễ nghiêm chỉnh có nhang đèn đi kèm. Đến đêm, bói Kì u trở nên phức tạp, bắt đầu lúc nào gặp chuyện khó khăn, người ta cũng có thể bói Kì u để tìm vận cho mình. Nhưng bói Kì u là gì? Lài giải thích của học giả Phan Kế Bính đã tóm tắt ý chính của nó: *“Bói Kì u là mình có việc gì muốn biết hay đi đâu đi ng nào thì khấn vái Thúy Kì u, Kim Tring xin cho may mắn câu dòng nào, gặp chuyện nào thì lấy may câu thơ may mắn trang sách mà đoán. Cách này là một cách bói chơi, nhưng cũng như khi khấn vái cho là lành”*

Truyện Kì u một tác phẩm văn học, một di sản văn hóa của nhân loại đã trở thành thú chơi tao nhã như: lài Kì u, hát Kì u, ngâm Kì u, đọc Kì u, hát Kì u, đọc Kì u, và như Kì u và đọc bài là bói Kì u. Cách bói Kì u là sau khi các lễ vật bày cúng giao thừa, cúng thần đất đai, thần tiên, những người đã khuất, hóa vàng xong là các cụ ông người lài uống rượu, chè xanh, xôi, bánh ngọt... họ ngồi cái ghế ngót ngào của đèn xuân.

Tiếp đó mang Kì u ra một cách nâng niu trên tay. Truy n Kì u để c để t trong một chiếc hộp sơn son (nay là sơn mài), ai muốn ngắm trang nào hay xin câu sếp mỹ thuật trang sách nào bất kể thì nhậm một lời và lật ra để biết để c câu thơ mình xin để u năm có vui không.

Và nhậm câu Kì u đến đến để c lật ra...

Nhậm để u vui buồn trong các câu thơ Kì u để u để c lật ra và phân tích rít c thơ, khậm để nhậm theo sếp phân tích cng vớ i kinh nghiệm bói Kì u nhậm u năm nhậm một thú vui xuân tao nhã không thơ thi u để c trong đêm giao thừa.

Nhậm t câu 3089 đến 3092:

“M t l i đã trót tâm giao

D i dày có để t trên cao có tr i

D u r ñ ng v t để i sao d i

T ñ sinh ph i gi ñ y l i t ñ sinh”

l i gi ñ ng vớ i câu ca dao trong dân gian là:

“Trăm năm đá nát vàng phai

Đốt chùa không đốt, đốt sai là đốt ...”

Ý nói như “Quân tử nhất ngôn”, người quân tử khi đã quyết đi u gì có trở lại đốt chôn người thì không bao giờ thay lòng đổi dạ.

Mọi câu Kì u đều có ẩn ý nghĩa khác nhau, do vậy những cuộc bàn luận càng sôi nổi khi những câu Kì u được giãi ra. Có người hay suy nghĩ lâu, có thể đó là một tiên đoán về đi u gì đó mà bản thân mọi chúng ta nên nhìn nhận và có sự cẩn trọng trong mọi việc.

Khi bói Kì u được thính giả nghe các câu như Kì u, hát Kì u, ngâm Kì u thì thật là tuyệt vời phong cách vui xuân mang đậm bản sắc văn hóa mà những hình thức đó luôn mãi trong tâm trí tôi. Đã xa rồi thì Nguyễn Du những những câu Kì u vẫn còn như tiếng nói, những câu Kì u ý nghĩa những lời khuyên, an ủi, khuyến khích vui buồn, nhân quả.
Và người ta coi bói Kì u như một thú vui tao nhã với bản bè và thân nhân trong dịp xum họp đi u năm...

Ánh Nguyệt